

INSTITUT
DRUŠTVENIH NAUKA
Institut od nacionalnog značaja
za Republiku Srbiju

knjiga sažetaka

Tri decenije tranzicije u Srbiji - Sociološka i antropološka perspektiva

Three Decades of Transition
in Serbia: Sociological and
Anthropological Perspectives

Naučni skup

TRI DECENIJE TRANZICIJE U SRBIJI –
SOCIOLOŠKA I ANTROPOLOŠKA PERSPEKTIVA

THREE DECADES OF TRANSITION IN SERBIA:
SOCIOLOGICAL AND ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVES

Edicija

Knjige sažetaka

Izdavač

Institut društvenih nauka, Beograd 2022.

Za izdavača

dr Goran Bašić

Urednice

dr Lilijana Čičkarić
dr Suzana Ignjatović

Programski odbor

dr Lilijana Čičkarić
dr Suzana Ignjatović
dr Veselin Mitrović
dr Ljubomir Hristić
dr Vladimir Mentus
dr Ana Vuković
dr Ivana Arsić
dr Nena Vasojević
mr Marko Mandić
mr Emilija Mijić

Organizacioni odbor

Dijana Arsenijević
Nataša Jevtić

ISBN: 978-86-7093-253-1

*Knjiga sažetaka je pripremljena u okviru
Programa istraživanja Instituta društvenih nauka za 2022. godinu
koji podržava Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije*

TRI DECENIJE TRANZICIJE U SRBIJI – SOCIOLOŠKA I ANTROPOLOŠKA PERSPEKTIVA

NAUČNI SKUP
1. jun 2022. GODINE
INSTITUT DRUŠTVENIH NAUKA

KNJIGA SAŽETAKA

Sadržaj

- 7 ■ **Mirko Blagojević**
Confessional and Religious Identification in Serbia
(Relationship Dynamics)
Konfesionalna i religijska identifikacija u Srbiji (Dinamika
odnosa)
- 9 ■ **Aleksandar Bošković**
Thinking Globally, Acting Locally: Identities in a Post-Socialist
Perspective
Misli globalno, radi lokalno: identiteti u postsocijalističkoj
perspektivi
- 11 ■ **Lilijana Čičkarić**
Parliamentarism in Serbia from Women's Perspective
Parlamentarizam u Srbiji iz ženskog ugla
- 13 ■ **Zorica Mršević**
Kvir identiteti i njihova ljudska prava
Queer Identities and Their Human Rights
- 15 ■ **Neven Cvetičanin**
Nedovršene institucije Republike Srbije kao posledica
geostrateškog položaja i geopolitičkog klizišta
Unfinished Institutions of the Republic of Serbia as a
Consequence of Geostrategic Position and Geopolitical
Landslide
- 18 ■ **Suzana Ignjatović**
Disjuncture, Liminality, and Agency in Research on Transition
Disjunktura, liminalnost i agensnost u istraživanjima tranzicije
- 20 ■ **Veselin Mitrović**
Understanding Transition through Inverse Nostalgia
Razumevanje tranzicije kroz inverznu nostalgiju
- 23 ■ **Jelena Đurić**
Tranzicija i identitet društva u Srbiji
Transition and the Identity of the Society in Serbia
- 25 ■ **Ivana Gačanović**
Homo academicus u tranziciji: Antropološka diskusija o
efektima tranzicije na „akademsku kulturu“ u Srbiji
Homo Academicus in Transition: Anthropological Discussion
on the Effects of the Transition Process on the “Academic
Culture” in Serbia

- 28 ■ **Vladimir Mentus**
A Mistrustful Society? Interpersonal Trust in Post-Socialist Serbia
Društvo nepoverenja? Međuljudsko poverenje u postsocijalističkoj Srbiji
- 30 ■ **Katarina M. Mitrović**
U skladu sa godinama: proživljavanje „produžene mladosti“
Age-Appropriate: “Extended Youth” Well-Spent
- 32 ■ **Marija Obradović, Nada Novaković**
Tranzicija – modernizacija ili kontrarevolucija: slučaj Srbije
Transition – Modernization or Counter-Revolution: The Case of Serbia
- 34 ■ **Nena Vasojević**
Globalizacija i akademska mobilnost
Globalization and Academic Mobility
- 36 ■ **Ana Vuković**
Istorijsko-sociološki osvrt na Institut društvenih nauka: društveni kontekst i institucionalno delovanje
Historical-Sociological Review on the Institute of Social Sciences: Social Context and Institutional Action
- 38 ■ **Marko Mandić**
Spoljnopolitički identitet Republike Srbije između uticaja međunarodnih okolnosti i identitetskih kategorija stanovništva
The Foreign Policy Identity of the Republic of Serbia Between the Influence of International Circumstances and the Identity Categories of the Population
- 41 ■ **Emilija Mijić**
Ratko Mladić i javni prostor – kultura sećanja desničarskog populizma kao simbol tranzicije ka „demokratskim vrednostima“
Ratko Mladic in Public Space: Culture of Memory and Right-Wing Populism as a Symbol of Transition to “Democratic Values” in Serbia

Neven Cvetićanin

Institut društvenih nauka, Beograd
nevencveticanin@gmail.com

Nedovršene institucije Republike Srbije kao posledica geostrateškog položaja i geopolitičkog klizišta

U izlaganju će se pričati problemu nestabilnih i nedovršenih institucija u Srbiji, kao i čitavom nedovršenom procesu tranzicije u Srbiji, sa geostrateške i geopolitičke analitičke pozicije. Argumentovaću da je jedan od glavnih razloga nestabilnih i nedovršenih institucija Republike Srbije njen geostrateški položaj, koji se metaforično može nazvati položajem na svojevrsnom „geopolitičkom klizištu“. Ovo geopolitičko klizište uslovljeno je time što je geostrateški položaj Srbije smestio državu i društvo na geopolitički tradicionalno trusni Balkan, kao graničnu tačku između različitih geopolitičkih celina i „ploča“ (evropske, azijske, zapadne, istočne, južne, severne). Izlaganje će braniti tezu da je „geografija sudbina“ i da je položaj i razvoj svake države i njenih institucija, pa tako i Srbije, značajno određen njenim geografskim položajem.

Budući da je Srbija smeštena na Balkanu kao svojevrsnom geopolitičkom raskršću na kojem se ukrštaju različite geopolitičke celine i „ploče“, kao i različite civilizacije i religije, Srbiji je teže da dovrši političke procese i formira stabilne institucije, od država poput npr. Velike Britanije, koje su već zbog svog izolovanog geopolitičkog položaja sa prirodnim preprekama prilasku (ostrvo) mnogo manje izložene istorijskim „višim silama“ od država poput Srbije (i ostalih balkanskih država), koje se nalaze na terenu na kojem se ukrštaju geopolitički putevi Istoka i Zapada, Severa i Juga. Izlaganje argumentuje da je Srbija baš zbog svog geostrateškog položaja, za razliku od država koje su u svojevrsnoj „geopolitičkoj zavrtrini“ poput Velike Britanije, Islanda ili Portugala, izložena raznim istorijskim „višim silama“ poput raznih osvajačkih pohoda (Turci), ratova (svi značajniji međunarodni ratovi, poput Prvog i Drugog svetskog, imali su svoju drastičnu refleksiju na Balkan i Srbiju), revolucija (institucionalni problemi često su se u Srbiji rešavali na vaninstitucionalan način) i ostalih vaninstitucionalnih udara, kao što su politički prevrati i razne vrste političkog nasilja.

U takvom geopolitičkom okruženju i na takvoj geostrateškoj poziciji svojevrsnog geopolitičkog klizišta na kojem se nalazi Srbija, društvu je veoma teško da se posveti mirnom i evoluitivnom razvoju sopstvenih institucija i mirnom i evoluitivnom dovršenju društveno-političkih procesa, već ovakav geopolitički i geostrateški položaj nužno vode do institucionalnih „skokova“ i „lomova“, o čemu dovoljno svedoči novija istorija Srbije u prethodna dva veka. Zbog geopolitičkih i geostrateških razloga

stepen razvoja institucija u Srbiji značajno zavisi od širih geopolitičkih kretanja i trendova, jer država i društvo zbog svog položaja nužno osećaju tzv. „domino efekat“ širih geopolitičkih tokova, od kojih zavise njihova stabilnost, bezbednost i mogućnost razvoja, a da na te faktore društvo i država ne mogu da imaju mnogo uticaja.

Ovo svakako ne znači da ne treba nastaviti sa izgrađivanjem i dovršavanjem institucija, unapređenjem institucionalnog života i dovršavanjem tranzicionih društvenih procesa u Srbiji, ali je bitno imati na umu prethodno navedene ograničavajuće geopolitičke faktore, koji konačan rezultat tih procesa nužno izmeštaju u područje spoljne politike, koja je za Republiku Srbiju ono esencijalno područje od kojeg zavise njena stabilnost, bezbednost i mir. Ovo nas dovodi do konačnog zaključka da je u Republici Srbiji nužno unapređivati, na bazi naučnih istraživanja spoljnopolitičke kapacitete zemlje, geopolitičke i geostrateške analitičke uvide, kao i konkretne diplomatske kapacitete i mrežu, kako bi država i društvo imali neophodan instrument opstanka i razvoja na trusnom geopolitičkom području na kojem obitavaju.

Ključne reči: geopolitika, geostrategija, Srbija, položaj, klizište, spoljna politika

Unfinished Institutions of the Republic of Serbia as a Consequence of Geostrategic Position and Geopolitical Landslide

The problem of unstable and unfinished institutions of, as well as the entire unfinished transition process in Serbia will be approached from a geostrategic and geopolitical analytical position, arguing that one of the main reasons for the unstable and unfinished institutions in the Republic of Serbia is the country's geostrategic position, which metaphorically can be referred to as a "geopolitical landslide". This geopolitical landslide is conditioned by the fact that Serbia is placed in traditionally geopolitically unstable Balkans, as a border point between different geopolitical entities and "plates" (European, Asian, Western, Eastern, Southern, Northern). We argue that "geography is destiny" and that the position and development of each state and its institutions, including Serbia, are significantly determined by their geographical position. Since Serbia is located in the Balkans as a kind of geopolitical crossroads where different geopolitical wholes and "plates", as well as different civilizations and religions, intersect, it is harder for Serbia to complete

political processes and form stable institutions than for the states like the Great Britain which, due to its isolated geopolitical position, with natural obstacles to access (island) is much less exposed to historical "higher powers". Serbia (just like other Balkan countries), is located at the intersection of geopolitical paths of the East and the West, the North and the South.

Keywords: geopolitics, geostrategy, Serbia, position, landslide, foreign policy